

తెలుగు శాస్త్రులు గారు

౧

[శాస్త్రులు గారిలు. నడవలో తాటాకు చాపమీద శాస్త్రులు గారు కూర్చున్నారు. పక్కను ఆయన కుమారుడు పలక చేత్తో పట్టుకు కూర్చున్నాడు. ఇంట్లో శాస్త్రులు గారి భార్య వంట చేస్తోంది]

కుమారుడు

నాన్నా, మరీ,.....

శాస్త్రులు గారు

ఎన్నిమాటలు నీకుం జెప్పవలయును. “నాన్నా” యన కూడదు. “నాయనా” యనవలయును. మఱియు “మరీ” యన రాదు. “మఱియు” ననవలయును. తెలిసినదా ?

కుమారుడు

తెలిసింది, కాని, నాయనా, నాకు కా గుణింతం వచ్చేసింది. కావలిస్తే అప్పజెస్తా.

శాస్త్రులు గారు

ఓరీ, నీవు మాట్లాడునదంతయు గ్రామ్యము. నీవటుల మాటలాడరాదని జెప్పితినిగదా ! మాటి మాటికి నేల నారీతి నుడివెదవు?

కుమారుడు

అవునుగాని నాన్నా—కాదు నాయనా—కా గుణింతం అప్పజెప్పకోవూ?

శాస్త్రులు గారు

ఎన్నండును గ్రామ్యంబు మాట్లాడవుగదా?

కుమారుడు

మాట్లాడను. కాని అమ్మతో నువ్వెందుకు, నే మాట్లాడినట్టే మాట్లాడతావు? నువ్వుకూడా అల్లా మాట్లాడుతూంటే నేనూ అమ్మాకూడా మాట్లాడతాముగదా.

శాస్త్రులు గారు

సరియే, నీవు సెప్పునది బాగా యొప్పెడిని. ఈ దినమున మీ యమ్మతోగూడ పరిశుద్ధ భాషనే మాటలాడెదను. కానిమ్ము, గుణితముం జెప్పుము.

కుమారుడు

విను నాన్నా చెప్పుతాను. కా, కాకుదీర మిస్తే కా; కాగుడిస్తే కి; గుల్లోదీర మిస్తే కీ; కాక్కొమ్మిస్తే కు; కొమనా దీర మిస్తే కూ.....

శాస్త్రులు గారు

ఆఁ, ఆఁ, ఆగు మాగుము. ఆరీతిని జెప్పుచుంటివేల?

కుమారుడు

మా మేష్టరల్లా చెప్పేరు నాన్నా

శాస్త్రులు గారు

వలదు; ఎంతమాత్రంబు వలదు; అట్లు సెప్పరాదు.

కుమారుడు

ఎల్లా చెప్పా.....

శాస్త్రులు గారు

భీ, సరిగా వచింపుము

కుమారుడు

ఎట్లు సెప్పవలయును దండ్రీ!

శాస్త్రులు గారు

బాగు. ఆరీతిగా భాషించుట నేర్వవలయును. ఇచ్చ వచ్చిన

మచ్చున ముచ్చటించవచ్చునే. అఖండ పారావార మహా సాగరంబు భాతి భాషాయోషామతల్లి గంభీరంబుగ వెలుంగ వలదే. చెప్పవలసిన విధానంబియ్యది యాలింపుము పుత్రకా!

కుమారుడు

ఁ

శాస్తులుగారు

క. కనకు దీర్ఘమిచ్చినం గా; కనకు గుడినిచ్చినం గి; గుడిలో దీర్ఘమిచ్చినం గీ; కనకు కొమ్మునిచ్చినం గు; కొమ్మునకు దీర్ఘం బిచ్చినం గూ. తెలిసినదా ?

కుమారుడు

అదేవిటి, గా గుణింతం చెబతావు? ఇది బాగుందికాదు నాన్నా! మాష్టారు చెప్పిందే బాగుంది.

శాస్తులుగారు

అట్లనరాదు. నేను జెప్పిన విధంబుననే నేర్చుకొనుము.

కుమారుడు

అల్లా చేస్తే మాష్టారు కొడతారు నాన్నా.

శాస్తులుగారు

మీ యొజ్జకుం దెనుంగురాదు. నే నింటియొద్ద నిక్కరణి బోధించితినని నొక్క వక్కాణింపుము. కట్టా! ఇట్టిడులవల్లనే తెనుంగు తుదముట్ట నున్నయది.

కుమారుడు

చెప్పినా కొడతారునాన్నా, బల్లో అందరూ చెప్పినట్లు చెప్పకపోతేనూ.

శాస్తులుగారు

కొట్టిన బిమ్మట నాతోడం జెప్పుము. ప్రాథమిక పాఠ

శాలలందు దెనుంగుబాస నీసరణి కాసటబాసట సేయు
చున్నారు. నే నొక్కరుండ నేమిసేయగల్గుదు? పరిషత్తు
వారై న మా పండితుల మొరాలింపరే? దొరతనమువారై న
నొక శాసనము నిర్మింపరే? ఏమిసేయుదు? హా! హతవిధి!

కుమారుడు

నాన్నా, బల్లో మాకు కొత్తకథ చెప్పారు. ఇప్పుడు చెప్ప
నా అది?

శాస్త్రులు గారు

చెప్పుము.

కుమారుడు

అనగా అనగా ఒకరాజు. ఆరాజూ — అదేమిటి చెప్పా
మరిచి పోయాను — ఏదో ఊరు నాన్నా, ఆశూరు పాలిస్తు
న్నాడుట. ఆరాజుకి ఇద్దరు కొడుకులుట. వాళ్లు ఏం చేశారా—

శాస్త్రులు గారు

గ్రామ్యము గ్రామ్యము — ఉచ్చరించకు ముచ్చరిం
చకుము.

కుమారుడు

గ్రామ్యము కాదునాన్నా వాళ్లు చేస్త — ఒకనాడు—

భార్య

[లోపలి నుంచి]

ఇదిగో, ఏమండోయి, ఊరే

శాస్త్రులు గారు

ఛీ ఛీ, కుంకా! గ్రామ్యంబు మాటాడెద వెందునకు?

కుమారుడు

నేనా, నాన్నా!

శాస్తులుగారు

అవును.

కుమారుడు

మాష్టారు చెప్పిన కథ చెప్పుతున్నాను నాన్నా, విను మరి
కొసాకూను. వాళ్లు ఒకనాడు ఒక అడివిలోకి వేటకెళ్లి.....

భార్య

[లోపలినుంచి]

వినపడ్డం లేదూ? ఇదిగో, చూడండి, ఏమండోయి.

కుమారుడు

ఒక జింకపిల్లని పట్టుకొని

శాస్తులుగారు

జింకపిల్లకాదు హరిణపోతంబు ఉండు, ఉండరా,
మీ అమ్మ పిలుస్తూన్నట్లుంది. అవునే, ఒసేవు, పిలిచావా?

కుమారుడు

నాన్నా, నువ్వు గ్రామ్యం మాట్లాడుతున్నావేమిటి?

శాస్తులుగారు

లేదు, లేదు మరచితిని.

భార్య

వంటయింది, మడి కట్టుకోవచ్చు.

శాస్తులుగారు

వచ్చుచుంటిని, వడ్డింపుము. తెమ్ము బాలకా! భోజనంబు
నకుం రమ్ము.

౨

[శాస్త్రులు గారి వంటిల్లు. పెద్ద పీట మీద శాస్త్రులు గారు కూచుని గంధాక్షత లుంచుకొంటున్నారు. ఆయన కుమారుడు ప్రక్కను చిన్న పీట మీద కూర్చున్నాడు. ఆయన భార్య వడ్డి స్తోంది. వడ్డన అయిన శరువత తండ్రి కొడుకూ భోజనానికి కూర్చున్నారు. అడ్డ గోడ దగ్గర ఆయన భార్య నిలబడి చూస్తోంది.]

శాస్త్రులు గారు

మరి కొంచెము సూపంబును వడ్డింపుము.

భార్య

[విననట్లు నిలుచుండును]

శాస్త్రులు గారు

కించి తూపంబుం గొని తెమ్ము.

భార్య

ఏమి టంటానూ! పప్పులో ఉప్పు సరిపోయిందా?

శాస్త్రులు గారు

పప్పున లవణం బతిమాత్రముగ నున్నయది. అయినం గానిమ్ము. కొంచెము తెమ్ము.

భార్య

ఏమిటోనమ్మా మీ భావ నాకు తెలియదూ. కొంచెం పప్పు వడ్డించమంటారా?

శాస్త్రులు గారు

మనోగత భావంబు యధాక్రమంబుగ గ్రహించితివి మనో హరిణీ! సూపంబు గొని తెమ్ము.

కుమారుడు

నాక్కూడొ కొంచెము పప్పెయ్యవే అమ్మా.

శాస్తులుగారు

డింభకా, గ్రామ్యంబు వచింతువే ?

కుమారుడు

లేదు నాన్నా, మరచిపోయాను.

శాస్తులుగారు

ఘృతము, ఘృతము.

కుమారుడు

అమ్మా, నాన్నకి నెయ్యిటే.

భార్య

ఈవేళ ఇదేమిటో ఈవికారం వచ్చిపడింది. ఆడదాని దగ్గిరా పాండిత్యం అంతాను ?

శాస్తులుగారు

మన పుత్రకుని కొఱకై యిట్లు భాషించుచుంటిని గ్రహింపజాలవా? కొంతకాలమిట్లాచరించిన వాడు సలక్షణాంధ్రభాష నేర్వగలాడు.

భార్య

ఏమోనమ్మా నాకు తెలియదు—మీ చదువులూ మీ వేషాలూను. చచ్చి స్వర్గాన్నున్నారు మా నాన్నగారు. ఆయన యిలాగ ఎప్పుడూ మా అమ్మను కాల్చుకుతినలేదు. ఆయనకి చదువులోటా ఏమిటి? దేశదేశాలూ తిరిగి ఓహో అనిపించుకొన్నారు. ఇదేమిటో ఈ కొత్తవేషాలన్నీ ఈ కాలంలో వచ్చిపడ్డాయి.

శాస్తులుగారు

ఆడుదానవు నీకేమి దెలియును. వండి వడ్డింపనేర్చినవారాడువారు, ఇతర విషయంబులు వారికేల ?

భార్య

అవునుగాని సోమన్నగారి కూతురికి పెళ్లయిందిటసుమండీ.

శాస్త్రులు గారు

కూతురునకుం బెండ్లయినదని ఎవ్వరు సెప్పిరి నీకు ప్రేమనీ.

భార్య

రేవు దగ్గర నర్సమ్మ చెప్పింది. అందరూ గుంటూరెళ్లి
పెళ్లి చేసుకు వచ్చారుట.

శాస్త్రులు గారు

గుంటూరునకుం దర్లి వెళ్లిరా; అందేఱు విశేషం బున్న
యది ప్రాణప్రియా.

భార్య

ఊరుకోండి. ఎవరైనా వింటే నవ్విపోతా రనేనా లేదు
కాబోలు.

శాస్త్రులు గారు

ఏల నేల ?

భార్య

ఏమిటి మరీ ! నాటకాల్లోలాగ నన్నలా పిలుస్తారేమిటి ?
ప్రేయసిట, మన్నుట, మశానంట—

కుమారుడు

అమ్మా, చారే.

శాస్త్రులు గారు

ఈనాడు తింతిణిఫలరసంబుం గాచితివా లేదా ?

భార్య

చారు కాచాను. పొయ్యమన్నారా ఏమిటి ?

శాస్త్రులు గారు

పోయుము.

భార్య

[నడ్డిమీద ఒక చెయ్యి పెట్టుకొని కొంచెమువంగి
పోస్తూండగా ఆయన కాళ్ళమీదికి చారు చిందింది]

కాళ్ళమీదగానే పళ్ళేదుగదా ?

శాస్తులు గారు

నీ కేమియు బుద్ధి లేనట్లున్నదే?

భార్య

నే నేంజేశాను ?

శాస్తులు గారు

ఏమిచేసితివా ? కన్నులులేవా ? నీకు నేత్రాంబుజంబులు
శిరంబుపై కరుదెంచినవి.

భార్య

చాల్లెండి, నేర్చుకొన్నారెలాగయితే !

శాస్తులు గారు

ఛీ, త్యాష్ట్రం....., ఇంకా కారుకూతలు కూస్తావు.

భార్య

బాగుంది, నే నేమన్నానూ ? ఈవేళ లేచినవేళ మంచిది
కాదు. ఎవరి మొహం చూశానోకాని, కాస్త చారు చిందితే
ఇంతకోపం—

శాస్తులు గారు

కోపం కోపం అంటావు. చూడు ఏంజేస్తానో ? బొత్తిగా
అదుపాజ్ఞలు లేకుండా సంచరిస్తున్నావు. ఈవేళ నేనయింది,
రేప్రోద్దున్న ఎవరేనా పెద్దమనిషి వచ్చాడనుకో, ఇల్లా చేసే
దానివేనా ?

కుమారుడు

నాన్నా, గ్రామ్యం మాట్లాడుతున్నావేం?

శాస్త్రులు గారు

ఛా, కుర్రకుంకా, నోరుముయ్. బొడ్డాడని నిర్భాగ్యుడవు నువ్వు నాకు చెప్పడమే ?

భార్య

[ఏడుస్తూ]

కుర్రదాన్ననుకొన్నారా, గుంటదాన్ననుకొన్నారా, నన్నలా తిడతారు ? ఇంతకీ నే నేంజేశానని ? అక్కడికీ నే నెంతో భయ భక్తులతో చేస్తూంటే — నాకు మాట దక్కేవిధం లేందే. ఇంతకీ నేను నోచిన నోములు ఇల్లా ఉన్నాయి. మా నాన్న ముండాకొడుకు యిల్లాచేశాడు. నేనూ—

శాస్త్రులు గారు

నోరు మూస్తావా, ముయ్యవా ? వాగుడు మహాఁ ఎక్కువవుతోంది.

భార్య

వాగుడికి నే నేమేనా శాస్త్రాలు చదివేనా ? భాషలు నేర్చేనా ? చదువులు చట్టుబండలూ కూడాను నాబతుక్కి. ఇక్కడికే ఉండ రావులు లేకుండా ఉన్నాయి. చీకటుండగా లేచి, లేచింది మొదలు కొని వంచిననడుం ఎత్తకుండా అరవ చాకిరీ అంతా చేస్తున్నానని మెప్పా మెహార్భాణిఆ? ఎంత చేసినా నా చివాట్లు నాకు తప్పవు.

శాస్త్రులు గారు

ఒళ్లూ పయి తెలిసి సంచరిస్తే నిన్నేమీ ఎవళ్ళూ అనరు.

భార్య

ఎవళ్లూ ఎందు కనాలి నన్నూ ? నే నేమన్నా ఒక దొంగ తనం చేశాననా ఒక కానిపని చేశాననా ? ఒకళ్ల జోలీ శొంతి

లేకుండా నన్ను ముట్టుకోకు నామాలికాకని నా ఖర్మాన్ని
నేను బతుకుతూంటే నామీదపడి ఏడిసేవాళ్లే ప్రతివాళ్లూను.

శాస్తులుగారు

అంతకంతకి సుతి మించుతోందే ?

భార్య

ఏమిటా అదమాయింపు అస్తమానమూను ? అవును
నాదే తప్పు. మొదటినుంచీ నాతో వేళాకోళం చెయ్యడ
మొందుకు మీరు ?

శాస్తులుగారు

నే నేం వేళాకోళము చేశాను ?

భార్య

ఆ దిక్కుమాలిన భాషతో నాతో మాట్లాడడం ఎందుకూ ?

శాస్తులుగారు

నీకు తెలియకపోతే నేర్చుకోవాలి. భాషను తిడతా
వెందుకు ?

భార్య

ఇఖ అదొకటి తరవాయి—ఈ సాడభ్యాసికి సాయం.

శాస్తులుగారు

ఊఁ. మజ్జిగ పోయుము.

భార్య

ఏమో నాకు తెలియదు. మీరే పోసుకోండి. ఆపీటదగ్గిరే
పెట్టాను. మొదట నన్నడమూను, తరవాత సర్దుకోవడ
మూను. ఎప్పుడూ ఉన్నదే !

శాస్తులుగారు

స్త్రీలు మృగప్రాయులుగదా !

నీకును గావలయునా మజ్జిగ డింభకా !

కుమారుడు

కావలయును తండ్రీ!

శాస్త్రులు గారు

కొనుము పుత్రకా.

3

[బడి పిల్ల లంతా బల్లల మీద కూర్చుని వ్యాసాలు వ్రాస్తున్నారు. తెలుగు శాస్త్రులు గారు కుర్చీ మీద కూర్చుని కునికి పాట్లు పడు తున్నారు. ఒక అరగంట అయిన తరువాత శాస్త్రులు గారు కళ్లు తెరిచి చూచి, కళ్లు నులుముకొని, కుర్చీలో తీవిగా కూర్చుని]

శాస్త్రులు గారు

రాశాత్రా అందరూ వ్యాసాలూ ?

పిల్లలు

రాశా మండీ

శాస్త్రులు గారు

అవధాన్లుగారబ్బాయి, యిలారా; నీవు వ్రాసింది చూపించు.

అబ్బాయి

చదవ నాండి ?

శాస్త్రులు గారు

చదువు. నేను కునికి పాట్లు పడుతూంటే హెడ్మాస్టరుగానే చూడలేదుగదా?

అబ్బాయి

లేదండి. వస్తే మేము చెప్పమూ.

శాస్త్రులు గారు

ఉం. సరే, చదువు.

అబ్బాయి

“ఒక వూరిలో ఒకపిల్లవాడు వుండెను. అతనికి చిన్నప్పుడే తల్లి తండ్రీ కాలము చేసిరి. మేనమామగారి యింటివద్ద

చదువుకుంటూ ఉండేవాడు. తిరిగే కాలూ తిట్టేనోరూ ఊరు కొనదన్నట్లుగా ఇతడు బల్లోకి వెళ్లడం మాని తోటలవెంబడి తిరిగేవాడు. పొద్దెక్కడంతోనే యింటికివచ్చి కూడా తెచ్చిన పువ్వులన్నీ దండలకింద గుచ్చేవాడు” —

శాస్తులుగారు

ఆగు, ఆగు. ఏమిటా అబ్బాయి, నువ్వుకూడా యిలా తగలబెట్టేవు ?

అబ్బాయి

ఏమండీ ?

శాస్తులుగారు

వ్యాసం వ్రాయమంటే గ్రామ్యం తగలేస్తారురా ?

అబ్బాయి

ఎల్లా రాయాలండి !

శాస్తులుగారు

ఏది చూడనియ్యి.... చూడూ నీభాష గంభీరంగా ఉండాలి. అంటే తెలుగుమాటలు వెయ్యవలసిన చోట సాధ్యమైనంతమట్టుకు సంస్కృత పదాలే వేస్తూఉండు. పూరిలో అనేబదులు గ్రామంబున అంటే ఎంతబాగుంది ? పిల్లవాడు అనే బదులు బాలుండు అంటే ఎంతబాగుంటి ? తెలిసిందీ ?

అబ్బాయి

తెలిసిందండి. ఇంకా ఏమేనా తప్పు లున్నా యేమో చెప్పరా ?

శాస్తులుగారు

ఆఁ చెప్తా. వింటున్నారూ రా అందరూను ? “పువ్వులు గుచ్చడం” అన కూడదు. “పుష్పంబులు గ్రువ్వుట” అన

వలెను. “బల్లోకి” అన కూడదు “పాఠశాల లోపలకు” అన వలెను. కు షష్ఠికి వెనక ద్రుతముంటుందని మరవ కండి. మనం మాట్లాడే మాటలు మాట్లాడేటట్లు గాకుండా కొంచెం మారుస్తూ ఉంటే అది రై టవుతుంది. “ఊరు కొనదు” అనే బదులు “ఊర కొనదు” అనీ, “వానలో తడిసి” అనే బదులు “వానలో తడసి” అనీ, “కలిసి పోయెను” అనే బదులు “కలిసి పోయెను” అనీ ఇత్యాదిగా. సరే వెళ్లు, మళ్లీ రాసి చూపించు.

అబ్బాయి

అలాగేనండి.

శాస్త్రులు గారు

ఇంకో కుర్రాడు - ఒరే వెంకన్నా - నీ వ్యాసంచూపించు.

వెంకన్న

ఇదిగోనండి.

శాస్త్రులు గారు

సరే..... ఇదేమిట్రా? ఇది చదువు.

వెంకన్న

“శబ్దశ్రేణి కీతండు దుర్భాషుండనియే యూహించుదము”

శాస్త్రులు గారు

అంటే, ఏమిటి ?

వెంకన్న

“మాటవరస కితడు దుర్భాషుడునుకుందాము”

శాస్త్రులు గారు

ఊహలూ; ఊహలూ; సరే, కాని, చూద్దాము ఏదీ తరవాత?..... ఇదేమిట్రా..... ఇది చదువు.

వెంకన్న

“మీరునకును రాజుగారునకును ఏమైన పరిచయంబున్నచో వచింపుడు”

శాస్తులుగారు

“మీరునకును” ఏమిటా?

వెంకన్న

మీకును అన్న మాటండి.

శాస్తులుగారు

ఛీ, తప్పు, మీకును అనే రాయి. సరే, “రాజుగారు నకును” అన్నావేమిటి?

వెంకన్న

“రాజుగారికి” అనమన్నారా?

శాస్తులుగారు

ఊఁ, ఊఁ, రాజుగారునకు పోనీలే. సరే వెళ్లు. తప్పులు దిద్దుకు మళ్లీరాయి.

వెంకన్న

చిత్తం.

అవధానుల గారబ్బాయి

నేను మళ్లీరాసుకువచ్చాను. చదవనాఅండి?

శాస్తులుగారు

చదువు.

అబ్బాయి

ఒక గ్రామంబున నొక బాలుండుండెను. అతనికి బాల్యం బుననే తల్లి జనకుండును.....

శాస్తులుగారు

జననీ జనకులు అనిరాయి.

అబ్బాయి

జననీ జనకులు కాలం బొనరించిరి.

శాస్త్రులు గారు

“కాలం బొనరించిరి” అంటే ?

అబ్బాయి

చచ్చిపోయే రండి.

శాస్త్రులు గారు

ఓహో, కాలం చేశారా? సరి సరి.

అబ్బాయి

మేనమామ గృహంబు నొద్ద చదువు కొంటూ ఉండు వాడు.

శాస్త్రులు గారు

చదువుచు, లేదా పఠించుచు అని రాయి. తరువాత చదువు.

అబ్బాయి

“చరించు పాదంబును దూషించు వక్త్ర గహ్వరంబును గ్రామంబు కొన దన్నట్లుగా నీతండు

శాస్త్రులు గారు

ఆ, ఆ, ఆగు, ఆగు, గ్రామంబు కొనదేమిటి ?

అబ్బాయి

ఊరుకొనదు అన్నమాటండి. తిరిగేకాలూ తిట్టేనోరూ ఊరుకోదు. వ్యాసాల్లో సామెతలు రాయమన్నారు కాదండీ!

శాస్త్రులు గారు

సరే, సరే,.... గ్రామంబు కొనదు అనిరాయకు. ఊర కొనదు అనిరాయి.... లేకపోతే.... లేకపోతే.... మూకీభావము వహింపదు అని రాస్తే ?

అబ్బాయి

అల్లాగే రాస్తానండి. తరవాత వినండి..... "నీతండు పాఠశాలనకుం బోవుట మాని వనంబుల వెంబడి చరించీ వాడు"

శాస్తులుగారు

చరించువాడు అని దిద్దుకో.

అబ్బాయి

ప్రొద్దారోహించుట తోడనే గృహంబునకు....

శాస్తులుగారు

అంటే

అబ్బాయి

పొద్దెక్కడం తోనే....

శాస్తులుగారు

ఆఁహోఁ. సరి, సరి....

అబ్బాయి

ప్రొద్దారోహించుట తోడనే గృహంబునకు వచ్చి, కూడా తెవ్విన పువ్వు లన్నియు గ్రువ్వువాడు.

శాస్తులుగారు

అదేమిటిరా అర్థం కావడం లేదూ.

అబ్బాయి

"గుచ్చు" బదులు "గ్రువ్వు" రాయ మన్నారు కాదండీ.

శాస్తులుగారు

అంటే ?

అబ్బాయి

వచ్చి, తెచ్చి అన డానికి వచ్చి, తెవ్వి అన్నాను.

శాస్త్రులు గారు

ఛా, అలా అనకూడదు—తప్పులు దిద్దుకో.

[గంట కొట్టారు. పిల్లలంతా టైమయిందని గోలచేతురు.

శాస్త్రులు గారు ఇంకో క్లాసులోనికి [నిష్క్రమణము]

1924